

અહમ દીની અસ્બાક

(ગુજરાતી લિપિયાંતર)

તાલીફ : સમાહત અશૂ-શૈખ
અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ
રહમતુલ્લાહ
ઉર્દૂ તરજુમા : અઝીઝ અહમદ કમરુઝ્-ઝમાં
ગુજરાતી લિપિયાંતર : મુહમ્મદ જમાલ પટીવાલા

— શાએકદર્ —

ઇસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર-ભૂજ

નૂરાની હોટલ કે પાસ, ડાંડા બજાર, ભૂજ (કચ્છ)

મોબાઇલ : (+91) 8401786172

© સર્વ હક્ક પ્રકાશકને આધીન

Aham Deeni Asbaq (Gujarati Lipiyantar)

Aham Deeni Asbaq (Urdu)

By : Samahat As-Shaikh Abdul Aziz Bin Abdullah Bin Baaz

—: Publisher :—

ISLAMIC INFORMATION CENTRE-BHUJ

Near Hotel Noor, Danda Bazar, BHUJ (Kutch)

Mobile : 840178172

પ્રથમ આવૃત્તિ

પ્રત : ૧૦૦૦

માર્ચ, ૨૦૧૫

પૃષ્ઠ : ૬૪

મુદ્રક : યુનિક ઓફસેટ, તાવડીપુરા, અહમદાબાદ.

ફેહરિસ્ત

નં.સુ.	મોઝુઆત	સફહ નંબર	
૧.	મુકદ્દમા :		૦૦
૨.	પહલા સબક :	સૂર: ફાતિહા ઓર છોટી સૂરતોં કા હિફ્ઝ.	૦૦
૩.	દૂસરા સબક :	અરકાને ઈસ્લામ કે બયાન મેં.	૦૦
૪.	ત્રીસરા સબક :	અરકાને ઈમાન કે બયાન મેં.	૦૦
૫.	ચૌથા સબક :	તૌહીદ ઓર શિર્ક કે અકસામ.	૦૦
૬.	પાંચવા સબક :	એહસાન.	૦૦
૭.	છઠ્ઠા સબક :	નમાઝ કી શરાઈત કે બારે મેં.	૦૦
૮.	સાતવાં સબક :	અરકાને નમાઝ.	૦૦
૯.	આઠવાં સબક :	નમાઝ કે વાજિબાત.	૦૦
૧૦.	નવવાં સબક :	તશહહુદ કે બયાન મેં.	૦૦
૧૧.	દસવાં સબક :	નમાઝ કી સુન્નતેં.	૦૦
૧૨.	ગ્યારહવાં સબક :	નમાઝ કો બાતિલ કર દેનેવાલી ચીઝોં કે બારે મેં.	૦૦
૧૩.	બારહવાં સબક :	વુઝૂ કી શરાઈત.	૦૦
૧૪.	તેરહવાં સબક :	વુઝૂ કે ફરાઈઝ.	૦૦
૧૫.	ચૌદહવાં સબક :	નવાકુઝે વુઝૂ કે બયાન મેં.	૦૦
૧૬.	પંદરહવાં સબક :	તમામ મુસલમાનોં કા શરઈ અખ્લાક સે આરાસતા હોના.	૦૦
૧૭.	સોલહવાં સબક :	ઈસ્લામી આદાબ કી પાબંદી.	૦૦
૧૮.	સત્તરહવાં સબક :	શિર્ક ઓર ગુનાહોં સે બચના.	૦૦
૧૯.	અઠારહવાં સબક :	મૈયત કી તજહીઝ વ તકફીન ઓર નમાઝે જનાઝા.	૦૦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(શુર અલ્લાહ કે નામ સે, જો બેઈન્તહાં મેહરબાન ઔર રહમવાલા હૈ.)

મુકદ્દમા

الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، وصلى الله وسلم على عبده و
رسوله نبينا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين، أما بعد!

અલહમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન, વલ્-આકિબતુ લિલ
મુત્તકીન, વ સલ્લલ્લાહુ અલઈહિ વ સલ્લમ અલા અબ્દુલ્લૂ વ રસૂલુહુ
નબિયિન મુહમ્મદ વ અલા આલિહી વ અસ્હાબિહી અજમઈન, અમ્મા
બાઅદ.

તમામ તારીફ ઉસ અલ્લાહ કે લિયે હૈં, જો સારે જહાં કા
પરવરદિગાર હૈ ઔર અંજામે ખૈર મુત્તકીયોં કે લિયે હૈ, ઔર દુરૂદ નાઝિલ
હો ઉસકે બંદે ઔર ઉસકે રસૂલ, હમારે નબી મુહમ્મદ ﷺ પર ઔર ઉનકી
અવલાદ પર ઔર ઉનકે તમામ સહાબા-એ-કિરામ رضી પર.

અમ્મા બાઅદ... યે મુખ્તસર બાતેં દીને ઈસ્લામ કે ઉન ઉમૂર સે
મુતા'લ્લિક હૈં, જિનકા તમામ લોગોં કો ઈલ્મ હોના જુરૂરી હૈ. ઈસકા નામ
મૈંને 'અલ-દુરૂસ અલ-મહમતુલ આમ્મતુલ ઉમ્મહ' રખા, યાની ઉમ્મત કે
આમ લોગોં કે લિયે જુરૂરી અસ્બાક. અલ્લાહ ત્આલા સે દુઆ કરતા હું કિ
ઈસકે ઝરિયે તમામ મુસલમાનોં કો નફ્અ પહુંચાએ, ઔર ઈસે મેરી તરફ
સે કુબૂલ કર લે, બેશક વો બડા હી સખી ઔર મેહરબાન હૈ.

— અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ

આમ મુસલમાનોં કે લિયે અહમ અસ્બાક

પહલા સબક

સૂર: ફાતિહા ઓર છોટી સૂરતોં કા હિફઝ.

સૂર: ફાતિહા ઓર છોટી સૂરતોં, મસલન્ સૂર: ઝિલઝલ તા સૂર: અન્-નાસ મેં સે જો મુમકિન હો ઉન સૂરતોં કી સહીહ તલફઝૂઝ ઓર તજવીદ કે સાથ તા'લીમ દેના, યાદ કરના ઓર ઉનકે મા'ની કી તશરીહ કરકે સમજાના.

દૂસરા સબક

અરકાને ઈસ્લામ કે બયાન મેં.

ઈસ્લામ કે પાંચ અરકાન કે બયાન મેં હૈ ઓર ઉનમેં સબસે પહલા ઓર અહમ રુઝ્ન ﷺ (લા-ઈલાહ ઇલ્લલ્લાહ, મુહમ્મદુર્-રસૂલુલ્લાહ) કી ગવાહી હૈ. ઇસકે મા'ની કી તશરીહ ઓર ﷻ (લા-ઈલાહ ઇલ્લલ્લાહ) કી શરાઈત કે સાથ. ઇસકા મા'ની યે હૈ કિ - ﷻ (લા-ઈલાહ) સે ઉન તમામ ચીઝોં કી નફી મક્સૂદ હૈ, જિનકી અલ્લાહ ત્આલા કે ઇલાવા ઇબાદત કી જાતી હૈ. ﷻ (ઈલ્લલ્લાહ) સે ઇસ બાત કા ઇસ્બાત કિ ઇબાદત સિર્ફ અલ્લાહ ત્આલા હી કે લિયે હૈ ઓર ઉસકા કોઈ શરીક નહીં.

ﷻ કે શરાઈત યે હેં :

૧. એસા ઇલ્મ જો જિહાલત કે મનાફી હો.
૨. એસા યકીન જો શક કે મનાફી હો.
૩. એસા ઇખ્લાસ જો શિર્ક કે મનાફી હો.
૪. એસી સચ્ચાઈ જો જૂઠ કે મનાફી હો.

૫. એસી મુહબ્બત જો બુગ્ઝ કે મનાફી હો.
૬. એસી તા'બેદારી જો નાફરમાની કે મનાફી હો.
૭. એસી ઇતાઅત જો ઇન્કાર કે મનાફી હો.
૮. ઉન તમામ ચીજોં કા ઇન્કાર જિનકી અલ્લાહ ત્આલા કે ઇલાવા ઇબાદત કી જાતી હૈ.

યે તમામ ચીજોં ઇન દો શે'રો મેં જમા કર દી ગઈ હૈ —

علم، يقين وأخلاص وصدق مع
 محبة وانقياد والقبول لها
 وزيد ثمنها الكفران منك بما
 سوى إلا. إلا. شيء قد ألها

ઇસ્મ ઓર યકીન ઓર ઇખ્લાસ ઓર સચ્ચાઈ ઓર ઇસકે સાથ-સાથ મુહબ્બત વ ઇતાઅત ઓર ઇસકી મકબૂલિયત, ઓર આઠવીં બાત યે કિ તુમ અલ્લાહ કે ઇલાવા કિસી ભી ચીજ કી ઇબાદત કા ઇન્કાર કર દો.

ઓર, મુહમ્મદ ﷺ કી રિસાલત કી ગવાહી કા મતલબ યે હૈ કિ આપ ﷺ કી તસ્દીક કરના ઉન તમામ ચીજોં કે બારે મેં જિનકી આપ ﷺ ને ખબર દી હૈ, ઓર જિન ચીજોં કા ઇસ્મ દિયા હૈ ઉનમેં આપ ﷺ કી ઇતાઅત કરના, ઓર ઉન ચીજોં સે બાઝ રહના જિનસે આપ ﷺ ને મનઅ ફરમાયા હૈ, ઓર અલ્લાહ કી ઇસી તરહ ઇબાદત કરના જૈસે અલ્લાહ ઓર ઉસકે રસૂલ ને હુકમ દિયા હૈ.

ફિર ઇસ્લામ કે બાકી અરકાન કી વઝાહત કી જાએ જો યે હેં :

નમાઝ કાઈમ કરના, ઝકાત દેના, રમઝાન કે રોઝે રખના, ઓર બશર્ત ઇસ્તિતાઅત બૈતુલ્લાહ કા હજજ કરના.

ત્રીસરા સબક અરકાને ઈમાન કે બયાન મેં.

અરકાને ઈમાન છે હે —

ઈમાન લાના અલ્લાહ પર, ઉસકે ફરિશ્તોં પર, ઉસકી કિતાબોં પર, ઉસકે રસૂલોં પર, યવ્મે આખિરત પર ઔર ઈસ પર કે અચ્છી યા બૂરી તકદીર અલ્લાહ હી કી તરફ સે હેં.

ચૌથા સબક તૌહીદ ઔર શિર્ક કે ઇકસામ કે બયાન મેં.

તૌહીદ કી ત્રીન કિસ્મેં હેં —

૧. તૌહીદે રુબૂબિયત.
  ૨. તૌહીદે ઉલૂહિયત.
  ૩. તૌહીદે અસ્મા વ સિફાત.
૧. તૌહીદે રુબૂબિયત યે હે કિ ઈસ બાત પર ઈમાન લાના કિ અલ્લાહ ત્આલા હી હર ચીઝ કા પૈદા કરનેવાલા હે, ઔર ઉસી કે તસરુફ મેં સારી ચીઝેં હેં ઔર ઈસમેં ઉસકા કોઈ શરીક નહીં હે.
  ૨. તૌહીદે ઉલૂહિયત યે હે કિ ઈસ બાત પર ઈમાન લાના કિ અલ્લાહ ત્આલા હી મા'બૂદે બર-હક્ક હે, ઔર ઉસમેં ઉસકા કોઈ શરીક નહીં હે. યહી ﷻ (લા-ઈલાહ ઇલ્લલ્લાહ) કે મા'ની હે. અલ્લાહ ત્આલા હી મા'બૂદે બર-હક્ક હે, ઈસકા મતલબ યે હે કિ નમાઝ, રોઝા ઔર દીગર તમામ ઇબાદતેં સિર્ફ અલ્લાહ ત્આલા કે લિયે અંજામ દેના ઝુરૂરી હે, કિસી દૂસરે કે લિયે કિસી તરહ ભી જાઈઝ નહીં હે.

૩. તૌહીદે અસ્મા વ સિફાત યે હૈ કિ અલ્લાહ ત્આલા કે વહ તમામ અસ્મા વ સિફાત જો કુરઆન-કરીમ ઔર સહીહ હદીસોં મેં વારિદ હૈ ઉન પર ઈમાન લાયા જાએ. ઈન્હેં સિર્ફ અલ્લાહ કે લિયે શાયાને-શાન સાબિત કિયા જાએ, જિસસે ન તો તેહરીફ લાઝિમ હો, ન વહ સિફત મુઅત્તલ હો, ન કિસી મખ્લૂક સે તશ્બિહા પાઈ જાએ, ન ઈસકા કોઈ ખાકા બને. અલ્લાહ ત્આલા કે કૌલ પર અમલ કરતે હુએ —

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ ۝ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝

“કુલ હુવલ્લાહુ અહદ. અલ્લાહુસ્-સમદ, લમ્ યલિદ્ વ-લમ્ યૂલદ. વ-લમ્ યકુંલ્લહુ કુફૂવન્ અહદ.” (સૂર: ઈબ્લાસ)

“કહો, અલ્લાહ યક્તા હૈ. અલ્લાહ સબસે બેનિયાઝ હૈ (ઔર સબ ઉસકે મુહતાજ હે). ન ઉસકી કોઈ અવલાદ હૈ ઔર ન વહ કિસી કી અવલાદ, ઔર ઉસકા કોઈ હમસર નહીં હૈ.”

નીઝ, અલ્લાહ ત્આલા કા ઈરશાદ હૈ —

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝

“લઈસ ક-મિસૂલિહિ શઈઉન્, વ-હુવસ્-સમીઉલ્ બસીર.”

(સૂર: શૂરા, આ. ૧૧)

(કોઈ ચીઝ ઉસકે મિસ્લ નહીં હે, ઔર વહ સુનનેવાલા ઔર દેખનેવાલા હૈ.)

બા'ઝ એહલે ઈલ્મ ને તૌહીદ કી સિર્ફ દો કિસ્મેં બયાન કી હૈ, ઔર તૌહીદે અસ્મા-વ-સિફાત કો તૌહીદે રુબૂબિયત મેં દાખિલ કર દિયા હૈ, ઔર ઈસમેં કોઈ હરજ નહીં, ઈસ લિયે કિ હર દો તક્સીમ મેં મક્સૂદ વાઝેહ હૈ.

શિર્ક કી ત્રીન કિસ્મૈં હૈં :

શિર્કે અકબર, શિર્કે અસગર, શિર્કે ખફી.

૧. શિર્કે અકબર વહ હૈ જિસકી વજહ સે અમલે સાલેહ ઝાયેઅ હો જાતા હૈ, ઔર બંદા હમેશા કે લિયે જહન્નમ કા મુસ્તહિક હો જાતા હૈ, જિસ શખ્સ કી મૌત ઈસી પર હુઈ હો. અલ્લાહ ત્આલા કા ઈરશાદ હૈ —

وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝

“વલવ અશૂરકૂ લ-હબિત અન્હુમ્ મા-કાનૂ યઅમલૂન.”

(સૂર: અન્આમ, આ. ૮૮)

(અગર કહીં ઈન લોગોં ને શિર્ક ક્રિયા હોતા તો ઈનકા સબ ક્રિયા-કરાયા ગારત હો જાતા.)

ઈસી તરહ અલ્લાહ ત્આલા કા ઈરશાદ હૈ —

مَا كَانَ لِلشُّرَكِيَّةِ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ ۚ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ ۖ وَفِي النَّارِهِمْ خَالِدُونَ ۝

“મા-કાન લિલ્-મુશૂરિકીન અંયઅમુરુ મસાજિદલ્લાહિ શાહિદીન અલા અન્હુસિહિમ્ બિલ્-કુફ્રિ, ઊલાઈક હબિતત્ અઅમાલુહુમ્ વ-ફીન્નારિ હુમ્ ખાલિદૂન.” (સૂર: અત્-તૌબા, આ. ૧૭)

(મુશૂરિકીન કા વહ કામ નહીં હૈ કિ વહ અલ્લાહ કી મસ્જિદોં કે મુજાવર ખાદિમ બનેં, દરાંહાલ-યે-કિ અપને ઉપર વહ ખુદ કુફ્ર કી શહાદત દે રહે હૈં. ઉનકે તો સારે આ'માલ ઝાયેઅ હો ગયે ઔર જહન્નમ મૈં ઈન્હેં હમેશા રહના હૈ.)

જો શખ્સ ઈસ હાલ મૈં મર ગયા ઉસકી બક્ષિસ નહીં હોગી ઔર જન્નત ઉસ પર હરામ હૈ, જૈસા કિ અલ્લાહ ત્આલા કા કૌલ હૈ —

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

“ઇન્નલ્લાહ લા યગ્ફરુ અંયુશ્રક બિહિ વ-યગ્ફરુ મા દૂન ઝાલિક લિમંયશાઅ.” (સૂર: નિસા, આ. ૪૮)

(અલ્લાહ ત્આલા શિર્ક કો માફ નહીં કરતા, ઇસકે મા સિવા (દૂસરે જિસ કદર ગુનાહ હૈં) વહ જિસે યાહતા હૈ માફ કર દેતા હૈ.)

ઇસી તરહ અલ્લાહ ત્આલા ફરમાતા હૈ —

إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ۝

“ઇન્નહુ મંયુશ્રિક્ બિલ્લાહિ ફકદ્ હરમલ્લાહુ અલઇહિલ્ જન્નત વ મઅ્વાહુન્નાર, વ-મા લિઝ્-ઝાલિમીન મિન્ અન્સાર.”

(સૂર: માઇદા, આ. ૭૨)

(જિસને અલ્લાહ કે સાથ કિસીકો શરીક ઠહરાયા ઉસ પર અલ્લાહ ત્આલા ને જન્નત કો હરામ કર દી, ઔર ઉસકા ઠિકાના જહન્નમ હૈ, ઔર ઐસે ઝાલિમોં કા કોઈ મદદગાર નહીં હૈ.)

ઇસી તરહ મુરદોં ઔર બૂતોં કો પુકારના ઔર ઉનસે મદદ માંગના ઔર ફરિયાદ કરના, ઉનકે લિયે નઝર-નિયાઝ કરના ઔર ઉનકે નામ પર જાનવર ઝુબ્હ કરના ભી ‘શિર્કે અકબર’ મેં શામિલ હૈ.

૨. શિર્કે અસગર વહ હૈ જિસે કુરઆન યા હદીસ કે નુસૂસ મેં શિર્ક કહા ગયા હૈ, મગર વહ શિર્કે અકબર કે કબીલ સે નહીં હૈ; જૈસે બા’ઝ કામોં મેં રિયા વ નુમૂદ, અલ્લાહ ત્આલા કે ઇલાવા કિસી કી કસમ ખાના, યા યે કહના કિ જો અલ્લાહ યાહે ઔર ફલાં યાહે. નબી કરીમ ﷺ કા ઇરશાદ હૈ —

أخوف ما أخذ عليكم الشرك الأصغر، فسئل عنه، فقال: الربا.

“મેં તુમ પર જિસ ચીઝ સે સબસે ઝ્યાદા ડરતા હું વહ શિર્કે અસગર હે. આપ ﷺ સે ઇસકે બારે મેં સવાલ કિયા ગયા, તો આપ ﷺ ને ફરમાયા : વહ રિયા હે.”

ઇસે ઇમામ અહમદ, તબરાની ઔર બયહકી ને મહમૂદ બિન લુબૈદ અન્સારી رحمهم الله સે બ-સનદ જયિદ રિવાયત કિયા હે, ઔર તબરાની ને ઇસકો મુતઅદિદ કાબિલે કુબૂલ સનદોં સે મહમૂદ બિન લુબૈદ સે ઔર ઇન્હોં ને રાફેઅ બિન ખદતજ સે ઔર ઇન્હોં ને નબી કરીમ ﷺ સે રિવાયત કિયા હે. નબી કરીમ ﷺ કા ઇરશાદ હે —

من حلف بشيء دون الله فقد أشرك.

“જિસને અલ્લાહ ત્આલા કે સિવા કિસી ચીઝ કી કસમ ખાઈ તો ઉસને શિર્ક કિયા.”

ઇસકો ઇમામ અહમદ ને સહીહ સનદ સે હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ رضي الله عنه સે રિવાયત કિયા હે.

ઔર, ઇસીકો અબૂ દાઉદ વ તિરમિઝીને સહીહ સનદ સે હઝરત ઇબ્ને ઉમર رضي الله عنه સે રિવાયત કિયા હે. વહ નબી કરીમ ﷺ સે બયાન કરતે હેં કિ આપ ﷺ ને ઇરશાદ ફરમાયા —

من حلف بغير الله فقد كفر أو أشرك.

“જિસને અલ્લાહ ત્આલા કે સિવા કિસી કી કસમ ખાઈ તો ઉસને કુફ્ર કિયા યા શિર્ક કિયા.”

ઔર, નબી કરીમ ﷺ કા ફરમાન હે —

لا تقولوا ما شاء الله وشاء فلان، ولكن قولوا ما شاء الله ثم شاء فلان.

“યહ ન કહો જો અલ્લાહ ત્આલા યાહે ઔર ફુલાં યાહે, બલકે યહ કહો જો અલ્લાહ ત્આલા યાહે ફિર ફુલાં યાહે.”

ઇસે અબૂ દાઉદ ને સહીહ સનદ સે હઝરત હુઝેફા બિન યમાન رضي الله عنه સે રિવાયત કિયા હૈ.

શિર્કે અસગર ન તો ઇરતિદાદ કા સબબ બનતા હૈ ઔર ન હમેશા જહન્નમ મેં રહને કા સબબ બનતા હૈ, અલબત્તા યહ કમાલે તૌહીદ કે મનાફી હૈ જો કે વાજિબ હૈ.

૩. **શિર્કે ખફી :** યહ શિર્ક કી તીસરી કિસ્મ હૈ. ઇસકી દલીલ નબી કરીમ ﷺ કા કૌલ હૈ —

ألا أخبركم بما أخوف عليكم عندى من المسيح الدجال؟
قالوا: بلى يا رسول الله،

قال: الشرك الخفى. يقوم الرجل فيصلى فيزين صلاته لما يرى من نظر الرجل إليه.

“કયા મૈં તુમહેં વહ ચીઝ ન બતાઉં જિસકે બારે મેં તુમ પર મસીહ દજ્જલ સે ભી ઝ્યાદા ડરતા હું. સહાબા કિરામ رضي الله عنهم ને અર્ઝ કિયા : કયું નહીં, અય અલ્લાહ કે રસૂલ ﷺ ! આપ ﷺ ને ફરમાયા : શિર્કે ખફી, વહ યહ હૈ કિ જબ આદમી નમાઝ કે લિયે ખડા હો તો અપની નમાઝ બહુત અચ્છી તરહ સે અદા કરે, ઇસ લિયે કિ લોગ ઇસકી તરફ દેખ રહે હૈં.”

ઇમામ અહમદ ને ઇસે અપની મુસ્નદ મેં અબૂ સઈદ ખુદરી رضي الله عنه સે રિવાયત કિયા હૈ.

યહ ભી હો સકતા હૈ કિ સિર્ફ દો કિસ્મેં કરાર દી જાએ - શિર્કે અકબર ઔર શિર્કે અસગર, ઔર શિર્કે ખફી ઇન દોનોં મેં મુશ્તરક હૈ. શિર્કે અકબર ખફી કી મિસાલ મુનાફિકોં કા શિર્ક હૈ, ઇસલિયે કિ વહ

લોગ અપને બાતિલ અકાઈદ કો છિપાએ રખતે થે ઔર રિયાકારી સે ઔર અપની જાન કે ડર સે ઈસ્લામ કો ઝાહિર કરતે થે. શિર્કે ખફી અસગર કી મિસાલ રિયાકારી હૈ, જૈસા કિ મહમૂદ બિન લુબૈદ અન્સારી ؑ કી ગુઝરી હુઈ હદીસ મેં ઔર અબૂ સઈદ ખુદરી ؑ કી હદીસ મેં ઈસકા બયાન આ ચુકા હૈ. અલ્લાહ ત્આલા હી બેહતરીન તૌફીક દેનેવાલા હૈ.

પાંચવા સબક : એહસાન કયા હૈ ?

એહસાન યહ હૈ કિ તુમ અલ્લાહ કી ઈબાદત ઈસ તરહ કરો ગોયા તુમ ઉસકો દેખ રહે હો, અગર યહ મુમકિન ન હો તો કમ-અઝ-કમ યહ જાનો કિ વહ તુમકો દેખ રહા હૈ.

છટ્ટા સબક : નમાઝ કી શરાઈત કે બયાન મેં.

નમાઝ કી શરાઈત નૌ હેં :

(૧) ઈસ્લામ. (૨) અક્લ. (૩) શઝિર. (૪) બા-તહારત હોના. (૫) નિજાસત કા ઝાઈલ કરના. (૬) શર્મગાહ કા છિપના. (૭) વક્ત કા દાખિલ હોના. (૮) કિબ્લે કી તરફ રુખ કરના. (૯) નિયત કરના.

સાતવાં સબક : અરકાને નમાઝ કે બયાન મેં.

નમાઝ કે ચૌદહ અરકાન હેં.

(૧) કુદરત હો તો ખડે હોના. (૨) તકબીરે તહરીમા. (૩) સૂરઃ ફાતિહા પઢના. (૪) રુકૂઅ. (૫) રુકૂઅ કે બાદ અચ્છી તરહ ખડે હોના. (૬) સાતોં અઝ્ઝા પર સજદહ કરના. (૭) સજદે સે પૂરી તરહ ઉઠના. (૮) દોનોં સજદોં કે દરમિયાન બૈઠના. (૯) તમામ અરકાન કો ઈત્મિનાન

સે અદા કરના. (૧૦) તમામ અરકાન કો તરતીબ સે અદા કરના. (૧૧) આખરી તશહહુદ. (૧૨) આખરી રકા'ત મેં તશહહુદ કે લિયે બૈઠના. (૧૩) કાઈદએ આખિર મેં નબી કરીમ ﷺ પર દરૂદ ભેજના. (૧૪) દાયે-બાયેં સલામ ફેરના.

આઠવાં સબક : નમાઝ કે વાજિબાત કે બયાન મેં.

નમાઝ કે વાજિબાત આઠ હેં :

(૧) તકબીરે તહરીમા કે ઈલાવા બકિયા સારી તકબીરાત. (૨) ઈમામ ઔર મુન્ફરિદ કે લિયે 'સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમીદહ' કહના. (૩) 'રબ્બના વ લલ્લૂ હમ્દ' કહના, ખ્વાહ ઈમામ હો યા મુક્તદી તન્હા નમાઝ પઢ રહા હો. (૪) રુકૂઅ મેં 'સુબ્હાન રબ્બીયલ અઝીમ' કહના. (૫) સજદે મેં 'સુબ્હાન રબ્બીયલ અઝ્લા' કહના. (૬) દોનોં સજદોં કે દરમિયાન 'રબ્બિગ્-ફિરલી' કહના. (૭) ત્રીન યા ચાર રકા'તવાલી નમાઝ મેં પહલા તશહહુદ. (૮) તશહહુદ અવ્વલ કે લિયે બૈઠના.

નવાં સબક : તશહહુદ કે બયાન મેં.

તશહહુદ (અત્તહિયાત) યે હે —

اَتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَاصْلَوَاتُ وَ الطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ
وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ،
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

“અત્તહિયાતુ લિલ્લાહિ વસ્-સલવાતુ વત્-તય્યિબાતુ, અસ્સલામુ અલઈક અય્યુહન્-નબિય્યુ વ રહમતુલ્લાહિ વ બરકાતુહ, અસ્સલામુ અલઈના વ-અલા ઈબાદિલ્લાહિસ્-સાલિહીન, અશ્હદુ અલ્ લા-ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વ અશ્હદુ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહુ વ રસૂલુહ.”

(તમામ કૌલી વ બદની ઔર માલી ઇબાદતેં અલ્લાહ ત્ આલા કે લિયે હેં (યા તમામ અદબ-વ-તા'ઝીમ કે કલમાત, હમારી નમાઝેં ઔર તમામ સદકાત અલ્લાહ કે લિયે હેં), સલામ હો આપ પર અય નબી ઔર અલ્લાહ કી રહમત ઔર બરકતેં હોં; સલામતી હો હમ પર ઔર અલ્લાહ કે સબ બંદો પર. મેં ગવાહી દેતા હું કિ અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઇબાદત કે લાઈક નહીં, ઔર મેં ગવાહી દેતા હું કિ મુહમ્મદ ﷺ ઉસકે બંદે ઔર રસૂલ હે.)

ફિર નબી ﷺ પર દરૂદ પઢેં, વહ યહ હે —

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ
إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا
بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

“અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદિં વ-અલા આલિ મુહમ્મદિન, કમા સલ્લઈત અલા ઇબરાહીમ વ-અલા આલિ ઇબરાહીમ ઇન્નક હમીદુમ્-મજીદ. અલ્લાહુમ્મ બારિક અલા મુહમ્મદિં વ-અલા આલિ મુહમ્મદિન્ કમા બારકત અલા ઇબરાહીમ વ અલા આલિ ઇબરાહીમ, ઇન્નક હમીદુમ્-મજીદ.”

(અય અલ્લાહ, તૂ મુહમ્મદ ﷺ ઔર આલે મુહમ્મદ પર રહમત નાઝિલ ફરમા, જિસ તરહ તૂને ઇબરાહીમ ﷺ ઔર ઉનકી આલ પર રહમત નાઝિલ ફરમાઈ, તૂ હમ્દ વ સતાઈશ કે લાઈક ઔર બુઝૂર્ગીવાલા હે; ઔર બરકત નાઝિલ ફરમા મુહમ્મદ ﷺ ઔર આલે મુહમ્મદ પર જિસ તરહ તૂને ઇબરાહીમ ﷺ ઔર ઉનકી આલ પર બરકત નાઝિલ ફરમાઈ, બિલાશુબા તૂ હમ્દ વ સતાઈશ કે લાઈક ઔર બુઝૂર્ગીવાલા હે.)

ફિર આખરી કાઈદહ મેં કબ્ર કે અઝાબ ઔર દોઝખ કે અઝાબ ઔર

મૌત-વ-હયાત કે ફિત્તોં, ઔર મસીહ દજજાલ કે ફિત્તે સે અલ્લાહ કી પનાહ તલબ કરે, ફિર જો દુઆ ચાહે પઢે, પુસૂસન્ માસૂરહ દુઆઓં, મસલન્ —

اللَّهُمَّ اعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ،
اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ،
فَغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

“અલ્લાહુમ્મ, અઈન્ની અલા ઝિક્રિક વ શુક્રિક વ હુસ્નિ ઈબાદતિક, અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની ઝલમ્તુ નફ્સી ઝુલ્મન્ કસીરં—વ લા યગ્ફિરુઝ્-ઝુનૂબ ઈલ્લા અન્ત ફગ્ફિર-લી મગ્ફિરતમ્—મિન્ ઈનૂદિક વ રહમની, ઈન્નક અન્તલ ગફૂરુ-રહીમ.”

(અય અલ્લાહ, અપના ઝિક્ર કરને ઔર અપના શુક્ર અદા કરને ઔર અચ્છી તરહ ઈબાદત કરને મેં મેરી મદદ ફરમા. અય અલ્લાહ, મેંને અપને આપ પર બહુત ઝુલ્મ ક્રિયા ઔર તેરે ઈલાવા કોઈ ગુનાહોં કો બક્ષ નહીં સકતા, તૂ મેરે ગુનાહોં કો મહઝ અપને ફઝ્લ-વ-કરમ સે બક્ષ દે ઔર મેરે સાથ રહમ કા મુઆમલા ફરમા, બિલાશુબા તૂ બડા બક્ષનેવાલા ઔર રહમ કરનેવાલા હૈ.)

રહા તશહ્હુદે અવ્વલ, તો ઈસમેં શહાદતૈન કે બાદ ઝુહ્ર, અસૂર, મગરિબ ઔર ઈશા કી તીસરી રકા'ત કે લિયે ખડે હો જાએ, ઔર અગર કોઈ શખ્સ નખી કરીમ ﷺ પર દરૂદ પઢે તો યે બેહતર હૈ, ઉમૂમ અહાદીસ કી બિના પર, ફિર વહ તીસરી રકા'ત કે લિયે ખડા હો જાએ.

દસવાં સબક : નમાઝ કી સુન્નાતોં કે બયાન મેં.

નમાઝ કી બા'ઝ સુન્નાતેં યે હેં :

૧. દુઆ ઈસ્તિસ્તાહ ... سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ (સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ...) પઢના.

૨. હાલતે કયામ મેં દાએં હાથ કી હથેલી કો બાએં હાથ પર સીને કે ઉપર રખે, ઔર રુકૂઅ કે બાદ ઉઠે તો ઈસી તરહ કરે.
૩. તકબીરે તેહરીમા ઔર રુકૂઅ સે કબ્લ ઔર રુકૂઅ કે બાદ ઔર (તીન યા ચાર રકા'તોવાલી નમાઝ મેં) કાઈદએ ઊલા સે તીસરી રકા'ત કે લિયે ઉઠતે હુએ ઈસ તરહ દોનોં હાથ મૂડે યા કાન તક ઉઠાના કે ઉંગલિયાં આપસ મેં મિલી હુઈ હોં.
૪. રુકૂઅ ઔર સજદે મેં એક સે જાઈદ મરતબા તસ્બીહ *سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى* (સુબ્હાન રબ્બિયલ અઝીમ, સુબ્હાન રબ્બિયલ આ'લા) પઢના.
૫. રુકૂઅ સે ઉઠને કે બાદ *رَبِّكَ الْحَمْدُ* (રબ્બના વ-હકલ્ હમ્દ) કે સાથ મઝીદ માસૂરા દુઆઓં કા ઈજાફા કરના, ઔર દોનોં સજદોં કે દરમિયાન એકસે જ્યાદા મરતબા *رَبِّ اغْفِرْ لِي* (રબ્બીગ્-ફિરલી) પઢના.
૬. રુકૂઅ મેં સર કો પીઠ કે બરાબર કરના.
૭. સજદે મેં દોનોં બાઝુઓં કો પેહલુ સે ઔર પેટ કો રાનું સે ઔર રાનું કો પિંડલીયોં સે અલાઈદા રખના.
૮. સજદે મેં દોનોં હાથોં કો ઝમીન સે ઉઠાએ રખના.
૯. કાઈદએ ઊલા મેં ઔર દોનોં સજદોં કે દરમિયાન જબ બેઠે તો બાએં પૈર કો બિછાએં ઔર ઈસ પર બેઠે ઔર દાહને પૈર કો ખડા રખે.
૧૦. તીન ઔર ચાર રકા'તવાલી નમાઝ હો તો કાઈદએ અખીરા મેં તવ્વરુક કરના, યા'ની અપને સુરીન પર બેઠના, અપને બાએં પૈર કો દાહને પૈર કે નીચે કર લેના, ઔર દાહને કો ખડા રખના.
૧૧. પેહલે ઔર દૂસરે કાઈદે મેં અત્તહિય્યાત પઢતે હુએ અખીર તક શહાદત કી ઉંગલી સે ઈશારા કરના, ઔર દુઆ કે વક્ત ઉસકો હિલાના.

૧૨. કાઈદએ ઊલા મેં મુહમ્મદ ﷺ, આપ કી આલ-ઔલાદ ઔર આલે ઈબરાહીમ કે લિયે રહમત ઔર બરકત કી દુઆ કરના.
૧૩. કાઈદએ અખીરા મેં દુઆ કરના.
૧૪. ફજર, જુમ્આ, ઈદુલ ફિત્ર, બકર ઈદ, ઈસ્તસ્કા કી નમાઝોં મેં ઔર મગરિબ ઔર ઈશા કી પેહલી દોનોં રકા'તો મેં જહરી કિરાઅત કરના.
૧૫. ઝુહર, અસૂર મેં ઔર મગરિબ કી તીસરી રકા'ત મેં ઔર ઈશા કી આખરી દોનોં રકા'તો મેં સિરી કિરાઅત કરના.
૧૬. સૂરએ ફાતિહા કે સાથ કોઈ દૂસરી સૂરત પઢના.

નમાઝ કી મઝકૂરા સુન્નતોં કે ઈલાવા બકિયા સુન્નતોં કા ભી ખયાલ રખના ચાહિયે, મસલન્ - નમાઝ કા રુકૂઅ સે ઉઠને કે બાદ **وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ** (રબબના વ લકલ્ હમ્દ) સે ઝ્યાદા પઢના. યે ઈમામ, મુક્તદી ઔર તન્હા નમાઝ પઢનેવાલે સબ કે લિયે સુન્નત હૈ; ઔર ઈસી તરહ રુકૂઅ કરતે વક્ત દોનોં હાથોં કો ઘુટને પર ઈસ તરહ રખના કિ ઉંગલિયાં ફેલી હુઈ હોં.

ગ્યારહવાં સબક

નમાઝ કો બાતિલ કર દેનેવાલી ચીઝોં કે બયાન મેં.

નમાઝ કો બાતિલ કર દેનેવાલે ઉમૂર આઠ હેં -

૧. જાન-બૂઝકર (અમદન્) બાત કરના, ભૂલકર યા નાવાકફિયત કી બિના પર બાત કર લી તો ઈસસે નમાઝ બાતિલ નહીં હોગી.
૨. હંસના.
૩. ખાના.
૪. પીના.
૫. સતર કા ખુલ જાના.

૬. કિબ્લા રુખ સે બહુત ઝૂયાદા હટ જાના.
૭. નમાઝ મેં મુસલસલ ગૈરઝુરૂરી હરકત કરના.
૮. તહારત વ પાકી કા ખત્મ હો જાના.

બારહવાં સબક : વુઝૂ કી શરાઈત કે બયાન મેં.

વુઝૂ કી દસ શરાઈત હેં —

૧. મુસલમાન હોના.
૨. અક્લ કા હોના.
૩. શહીર કા હોના.
૪. નિયત કરના.
૫. વુઝૂ કે ઇખ્તિતામ તક નિયત કા બાકી રખના.
૬. વુઝૂ કો વાજિબ કર દેનેવાલી ચીઝોં કા ના હોના.
૭. વુઝૂ સે પેહલે પાની યા ઢેલે સે ઇસ્તિન્જા કરના.
૮. પાની કા પાક ઔર ઇસકા મુબાહ હોના.
૯. ઉન ચીઝોં કો દૂર કરના જો પાની કો ખાલ તક પહોંચને સે રોકતી હોં.
૧૦. નમાઝ કા વક્ત હોના, ઇસકે લિયે જિસકા વુઝૂ બરકરાર ન રહતા હો.

તેરહવાં સબક : વુઝૂ કે ફરાઈઝ કે બયાન મેં.

વુઝૂ કે ફરાઈઝ છે હેં —

૧. ચેહરે કા ધોના; કુલ્લી કરના ઔર નાક મેં પાની ડાલના ઇસી મેં શામિલ હેં.
૨. દોનોં હાથ કુહનિયોં સમેત ધોના.
૩. તમામ સર ઔર કાનોં કા મસહ કરના.

૪. દોનો પૈરોં કો ટખનોં સમેત ધોના.

૫. તરતીબ કે સાથ વુઝૂ કરના.

૬. વુઝૂ કે આ'ઝા કા યકે બાદ દીગરે - બિલા ફસ્લ - ધોના.

મુસ્તહબ યહ હૈ કિ ચેહરા, દોનોં હાથ ઔર દોનોં પૈરોં કો તીન-તીન બાર ધોયા જાએ. ઈસી તરહ તીન બાર કુલ્લી કરના ઔર નાક મેં તીન બાર પાની ડાલના ભી મુસ્તહબ હૈ. અગર-ચે ફર્જ સિર્ફ એક બાર કા ધોના હૈ. સહીહ અહાદીસ કે મુતાબિક સર કે મસહ કી તકરાર મુસ્તહબ નહીં.

ચૌદહવાં સબક : નવાકુઝે વુઝૂ કે બયાન મેં.

વુઝૂ કો તોડ દેનેવાલી ચીઝેં છે હેં -

૧. પેશાબ યા પાખાને કે રાસ્તે સે કિસી ચીઝ કા નિકલના.

૨. જિસ્મ સે નજિસ ફાહિશ ચીઝ કા નિકલના.

૩. નીંદ યા કિસી વજહ સે હોશ-વ-હવાસ કા ખત્મ હો જાના.

૪. અગલી યા પિછલી શર્મગાહ કો બગૈર કિસી હાઈલ (પરદા) કે ધૂના.

૫. ઊંટ કા ગોશ્ત ખાના.

૬. મુર્તદ હો જાના. (અલ્લાહ ત્આલા હમેં ઔર સારે મુસલમાનોં કો ઈસસે મહફૂઝ રખે.)

એક અહમ તંબીહા :

મૈયત કો ગુસ્લ દેને સે સહીહ કૌલ કે મુતાબિક વુઝૂ નહીં તૂટતા, ઔર યહી અક્સર એહલે ઈલ્મ કા મસ્લક હૈ, ક્યું કિ ઈસકે ખિલાફ કોઈ દલીલ નહીં હૈ. લેકિન અગર ગુસ્લ દેનેવાલે કા હાથ મૈયત કી શર્મગાહ પર બગૈર કિસી હાઈલ કે પડ ગયા તો ઈસ પર વુઝૂ વાજિબ હો જાએગા. વૈસે ભી ગુસ્લ દેનેવાલે પર વાજિબ હૈ કિ વહ મૈયત કી શર્મગાહ બગૈર કિસી હાઈલ કે ના ધૂએ.

ઈસી તરહ ઔરત (બીવી) કો છૂને સે વુઝૂ કતઅન્ નહીં તૂટતા, ખ્વાહ યે છૂના શહવત સે હો યા બગૈર શહવત કે. યહી ઝ્યાદા સહીહ કૌલ હૈ, ઇલ્લા યે કિ કોઈ ચીઝ ખારિજ હો જાએ. ઇસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ ને અપની બા'ઝ બીવીયોં કા બોસા લિયા ઔર દોબારા વુઝૂ કિએ બગૈર નમાઝ પઢી.

સૂર: અન્-નિસા (આ. ૪૩) ઔર અલ-માઈદા (આ. ૬) કી આયતોં
 اَوَلَسْتُمْ النِّسَاءُ યા તુમ ને ઓરતોં કો છૂ લિયા હો - સે મુરાદ ઉલ્મા કે
 મુતાબિક જિમાઅ યા'ની મુબાશિરત હૈ, ઔર યહી અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ
 ﷺ ઔર સલ્ફ-વ-ખલ્ફ કી એક જમાઅત કા ભી કૌલ હૈ - والله ولي التوفيق.

પંદરહવાં સબક

તમામ મુસલમાનોં કા શરઈ અખ્લાક સે આરાસ્તા હોના.

તમામ મુસલમાનોં કા શરઈ અખ્લાક સે આરાસ્તા હોના : મસલન્
 — સચ્ચાઈ, અમાનતદારી પાકદામની, શર્મ-વ-હયા, બહાદુરી, સખાવત,
 વફાદારી, અલ્લાહ ત્આલા કી હરામકર્દા તમામ ચીઝોં સે દૂરી, પડોસી કે
 સાથ અચ્છા બરતાવ, હસ્બે ઇસ્તિતાઅત ઝુરૂરતમંદો કી ઈમ્દાદ વ ઇઆનત,
 ઔર ઇસકે ઇલાવા વહ તમામ અખ્લાકે હુસ્ના, જિનકા કુર્આન-મજીદ ઔર
 અહાદીસે સહીહા મેં ઝિક્ર હૈ ઔર ઉનકી તલ્કીન કી ગઈ હૈ.

સોલહવાં સબક

ઈસ્લામી આદાબ કી પાબંદી.

ઈસ્લામી આદાબ કી પાબંદી : મસલન્ — સલામ કરના, ખંદાપેશાની
 સે પેશ આના, દાહને હાથ સે ખાના-પીના, કામ શુરૂ કરતે વક્ત بِسْمِ اللَّهِ
 (બિસ્મિલ્લાહ) પઢના, કામ ખત્મ કરને પર الْحَمْدُ لِلَّهِ (અલહમ્દુલિલ્લાહ)

કહના, છીંક આએ તો الحمد لله (અલહમ્દુલિલ્લાહ) કહના, અગર છીંકનેવાલા الحمد لله (અલહમ્દુલિલ્લાહ) કહે તો ઇસકે જવાબ મેં یرحمک الله (યરહમુકલ્લાહ) કહના, મરીઝ કી અયાદત કરના, નમાઝે જનાઝા પઢને ઔર દફન કરને મેં શરીક હોના, મસ્જિદ ઔર ઘર મેં દાખિલ હોતે વક્ત ઔર ઇસસે નિકલતે વક્ત ઔર સફર કે વક્ત, વાલદૈન ઔર રિશ્તેદારોં, પડોસિયોં ઔર બડોં ઔર છોટોં કે સાથ મુઆમલા કરને મેં, શાદી ઔર નૌમવલૂદ કી મુબારકબાદ દેને મેં, મુસીબત કે વક્ત તા'ઝિયત કરને મેં ઔર ઇસકે ઇલાવા કપડે ઔર જૂતે પહનને ઔર ઉતારને મેં ઇસ્લામી આદાબ કી રિઆયત કરના.

સત્તરહવાં સબક : શિર્ક ઔર ગુનાહોં સે બચના.

શિર્ક ઔર ગુનાહોં સે બચના ઔર બચાના, ઇન્હીં મેં સાત હલાક કર દેનેવાલે ગુનાહ હેં, જો યહ હે —

૧. અલ્લાહ તૂઆલા કે સાથ શરીક ઠહરાના.
૨. જાદૂ કરના યા કરાના.
૩. કિસી કો નાહક કત્લ કરના.
૪. સૂદ ખાના.
૫. યતીમ કા માલ ખાના.
૬. જંગ સે ભાગના.
૭. મોમિન વ પાકદામન ઔર ભોલીભાલી ઔરતોં પર જૂટી તોહમત લગાના.

ઇસી તરહ ગુનાહોં મેં યહ ભી શામિલ હેં : વાલદૈન કી નાફરમાની કરના, રીશ્તાદારોં સે તા'લ્લુકાત ખત્મ કરના, જૂટી ગવાહી દેના, જૂટી કસમ ખાના, પડોસિયોં કો તકલીફ દેના, લોગોં કી જાન-વ-માલ ઔર

ઈઝ્ઝત-વ-આબરૂ પર ઝ્યાદતી કરના, નશાવર ચીઝ કા ઈસ્તેમાલ કરના, જૂઆ ખેલના, ઔર ઈસકે ઈલાવા ગીબત વ યુગલી ઔર દીગર ઉમૂર જિનસે અલ્લાહ તૂઆલા ઔર ઈસકે રસૂલ ﷺ ને મનઅ ફરમાયા હૈ.

અઠારહવાં સબક

મૈયત કી તજહીઝ-વ-તકફીન ઔર નમાઝે જનાઝા

જિસકી તફસીલ દર્જે ઝેલ હૈં —

૧. જબ મરીઝ પર મૌત કે આસાર જાહિર હો જાએ તો ઉસે ﷻ (લા-ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ) કી તલ્કીન કરની ચાહિએ. નબી કરીમ ﷺ કા ઈરશાદ હૈ —

لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

યા'ની “અપને મૌતી (મરનેવાલોં) કો ﷻ (લા-ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ) કી તલ્કીન કરો.”

ઉસે ઈમામ મુસ્લિમ ને અપની સહીહ મેં રિવાયત ક્રિયા હૈ. ઈસ હદીસ મેં ‘મૌતી’ સે મુરાદ વહ લોગ હૈં, જિન પર મૌત કે આસાર જાહિર હો જાએ.

૨. જબ કિસી કી મૌત કા યકીન હો જાએ તો ઉસકી આંખે બંદ કર દી જાએ ઔર દાઢી બાંધ દી જાએ, જૈસા કિ સુન્નત સે સાબિત હૈ.
૩. મુસલમાન મૈયત કો ગુસ્લ દેના વાજિબ હૈ. અલબત્તા, જો જંગ મેં શહીદ હુઆ હો ઉસકો ના ગુસ્લ દિયા જાએગા ઔર ના ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએગી, બલ્કિ ઉસે ઉસી લિબાસ મેં દફન કર દિયા જાએગા, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ ને જંગે ઉહુદ કે શોહદા કો ના ગુસ્લ દિયા ઔર ના ઉન પર નમાઝે જનાઝા પઢી.

૪. મૈયત કો ગુસ્લ દેને કા તરીકા યહ હૈ કિ ઉસકી શર્મગાહ કો ઢાંક દિયા જાએ, મૈયત કો થોડા ઉઠાયા જાએ ઔર ઉસકા પેટ આહિસ્તા સે દબાયા જાએ, ફિર ગુસ્લ દેનેવાલા કપડે કા ટુકડા યા ઉસ જૈસી ચીઝ કો અપને હાથ પર લપેટ લે ઔર ઉસસે ઉસે સાફ કરે, ફિર ઉસે નમાઝ કે વુઝૂ કી તરહ વુઝૂ કરાએ, ફિર ઉસકા સર ઔર દાઢી બૈરી કે પત્તોવાલે પાની સે યા ઉસ જૈસી ચીઝ સે ધોએ, ફિર ઉસકા દાયાં પહલુ ઔર ફિર બાયાં પહલુ ધોએ, ઇસી તરહ ઉસકો દૂસરી બાર ઔર તીસરી બાર ગુસ્લ દે, હર મરતબા અપને હાથ કો ઉસકે પેટ પર ફેરે, અગર કોઈ ચીઝ પેટ સે નિકલે તો ઉસે ધો દે, ફિર ઉસ જગહ કો રૂઈ યા કિસી ચીઝ સે બંદ કર દે, અગર ના રૂકે તો ગરમ મિટ્ટી યા જદીદ તિબ્બી સામાન મસલન, ટેપ વગૈરહ સે બંદ કર દે.

મૈયત કો દોબારા વુઝૂ કરાએ, અગર તીન બાર મેં સફાઈ ના હો સકે તો પાંચ બાર યા સાત બાર ગુસ્લ દે. ફિર ઉસે કિસી કપડે સે સુખા દિયા જાએ ઔર ઉસકે બગલોં ઔર સજદોં કી જગહોં પર ખૂશ્બુ લગા દી જાએ, ઔર અગર ઉસકે પૂરે જિસ્મ મેં ખૂશ્બૂ લગા દી જાએ તો બેહતર હૈ. ઉસકે કફન કો ખૂશ્બુ સે ધૂની દી જાએ, અગર ઉસકી મૂંછ ઔર નાખૂન બડે હોં તો કાટ દિયા જાએ, ઔર અગર છોડ દિયા ગયા તો ભી કોઈ હર્જ નહીં હૈ, ઔર બાલ મેં કંગી ના કી જાએ, બગલ ઔર નાફ કે બાલ ના કાટા જાએ ઔર ના ખત્તા કિયા જાએ, ઇસ લિયે કિ ઉસકી કોઈ દલીલ નહીં હૈ, ઔર ઔરત કે બાલ કી તીન ચોટિયાં બના દી જાએ, ફિર ઉનકો પીછે લટકા દિયા જાએ.

૫. મૈયત કી તકફીન કા તરીકા : અફઝલ યહ હૈ કિ મૈયત કો તીન સફેદ કપડોં મેં કફન દિયા જાએ, જો કમીસ ઔર અમામા ના હોં, મૈયત

કો ઈસકે અંદર લપેટ દિયા જાએ, જિસ તરહ નબી કરીમ ﷺ કે સાથ ક્રિયા ગયા, ઔર અગર કમીસ, તેહબંદ ઔર ચાદર મેં કફન દિયા જાએ તો ભી કોઈ હર્જ નહીં હૈ. ઔરત કો પાંચ કપડોં મેં કફન દિયા જાએ - કમીસ, તેહબંદ, દુપટ્ટા ઔર દો ચાદરેં, ઔર નાબાલિગ બચ્ચે કો એક સે ત્રીન તક કફન દિયા જાએ, ઔર છોટી બચ્ચી કો એક કમીસ ઔર દો ચાદર મેં કફન દિયા જાએ.

વૈસે કફન મેં સબ કે લિયે વાજિબ સિર્ફ એક કપડા હૈ, જો મૈયત કો અચ્છી તરહ સે ઢક દે. અગર મૈયત હાલતે એહરામ મેં હો તો ઉસકો બૈરી કે પાની સે ગુસ્લ દિયા જાએ ઔર ઉસકે તહબંદ ઔર ચાદર મેં કફન દિયા જાએ. ઈસકે ઈલાવા ભી કફન દિયા જા સકતા હૈ. ઉસકે સર ઔર ચેહરે કો ના ઢકા જાએ ઔર ના ખૂશ્બુ લગાઈ જાએ, ઈસ લિયે કિ ક્રિયામત કે દિન વહ તલ્ખિયા કહતે હુએ ઉઠેગા, જૈસા કિ રસૂલુલ્લાહ ﷺ સે સહીહ હદીસ મેં મરવી હૈ. અગર મહરમ ઔરત હો તો વહ દીગર ઔરતોં હી કી તરહ કફનાઈ જાએગી. લેકિન ના ઉસકો ખૂશ્બુ લગાઈ જાએ ઔર ના ઉસકા ચેહરા નકાબ સે ઔર ના ઉસકા હાથ દસ્તાને સે છિપાયા જાએગા. લેકિન ઉસકા ચેહરા ઔર ઉસકે દોનોં હાથ ઉસકે કફન સે ઢાંક દિયે જાએંગે, જૈસા કિ ઔરત કી તકફીન કે બયાન મેં ગુઝર ચુકા હૈ.

૬. મર્દ કો ગુસ્લ દેને ઔર ઉસ પર નમાઝે જનાઝા પઢને ઔર ઉસે દફન કરને કા સબસે ઝ્યાદા હક્ક ઉસ શખ્સ કો હૈ જિસકે બારે મેં ઉસને વસિયત કી હો; ફિર બાપ, ફિર દાદા, ફિર ઉસકે લડકે, ફિર દાધયાલી રિશ્તેદારોં મેં જો ઝ્યાદા કરીબી હો.

ઔરત કો ગુસ્લ દેને કી સબસે ઝ્યાદા હક્કદાર વહ ઔરત હૈ જિસ

કે બારે મેં ઉસને વસિયત કી હો, ફિર ઉસકી માં, ફિર ઉસકી દાદી, ફિર રિશ્તેદાર ઔરતોં મેં સે સબસે ઝૂયાદા કરીબ હો.

મિયાં-બીવી મેં સે કોઈ ભી એક દૂસરે કો ગુસ્લ દે સકતા હૈ, ઈસ લિયે કિ હઝરત અબૂબક્ર ؓ કો ઉનકી બીવી ને ગુસ્લ દિયા થા, ઔર હઝરત અલી ؓ ને અપની બીવી હઝરત ફાતિમા ؓ કો ગુસ્લ દિયા થા.

૭. નમાઝે જનાઝા પઢને કા તરીકા યહ હૈ કિ ચાર તકબીરેં કહી જાએ, પહલી તકબીર કે બાદ સૂર: ફાતિહા પઢી જાએ ઔર અગર ઉસકે સાથ કોઈ છોટી સૂરત યા એક-દો આયતેં પઢ લે તો બેહતર હૈ, જૈસા કિ હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ ؓ સે સહીહ હદીસ મેં મરવી હૈ. ફિર દૂસરી તકબીર કહે ઔર નબી કરીમ ﷺ પર દરૂદ પઢે, જિસ તરહ નમાઝ કે અંદર તશહહુદ મેં દરૂદ પઢતે હૈં, ફિર તીસરી તકબીર કહે ઔર યહ પઢિયે —

૧. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرْنَا وَنُشَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ. اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ.
૨. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِدْهُ مِنَ عَذَابِ الْقُبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ.

“અલ્લાહુમ્મગ્ફિર હય્યિના વ મય્યિતિના, વ શાહિદિના વ ગાઈબિના, વ સગીરિના વ કબીરિના, વ ઝકરિના વ ઉન્સાના. અલ્લાહુમ્મ મન્ અહ્યયતહુ મિન્ના ફ-અહયિહિ અલલ્ ઈસ્લામ, વ-મન્ તવફફયતહુ મિન્ના ફતવફફહુ અલલ્ ઈમાન. અલ્લાહુમ્મ લા તહરિમના અજરહુ વ-લા તઝિલ્લના બઅદહુ.”

“અલ્લાહુમ્મ-ગ્ફિર લહુ વ-રહમહુ, વ-આફિહિ વાઅફુ અન્હુ, વ અકરિમ્ નુઝુલહુ, વ વસ્સિઅ્ મદ્ખલહુ, વ-ગ્સિલ્હુ બિલ માઈ વસ્-સલ્જિ વલ્-બરદ, વ નકિકિહિ મિનલ્-ખતાયા કમા નક્કયૂતસ્-સબ્બ-લ્ અબ્યદ મિનદ્-દનસિ, વ અબ્દિલ્હુ દારન્ ખઈરન્ મિન્ દારિહિ, વ અહલન્ ખઈરન્ મિન અહલિહિ, વ ઝવ્જન્ ખઈરન્ મિન્ ઝવ્જિહિ, વ અદ્ખિલ્હુ-લ્ જન્નત, વ અઈદહુ મિન્ અઝાબિલ્ કબ્રિ વ-મિન્ અઝાબિન્નાર.”

(અય અલ્લાહ ! હમારે ઝિન્દોં કો ઔર મુર્દોં કો, હાઝિર કો ઔર ગાઈબ કો, છોટોં કો ઔર બડોં કો, મર્દોં કો ઔર ઔરતોં કો બક્ષ દે. અય અલ્લાહ ! હમ મેં સે જિસે તૂ ઝિંદા રખે ઉસે ઈસ્લામ પર ઝિંદા રખ ઔર જિસે વફાત દે ઉસે ઈમાન પર વફાત દે. અય અલ્લાહ ! હમેં ઈસકે અજ્ઝ મેં શામિલ ફરમા ઔર ઈસકે બાદ હમેં ગુમરાહી સે બચા.)

(અય અલ્લાહ ! ઈસ મૈયત કો બક્ષ દે, ઈસ પર રહમ ફરમા, ઈસે આફિયત મેં રખ ઔર ઈસે માફ કર દે, ઈસકે ઠિકાને કો બાઈઝ્ઝત બના, ઈસકે દાખિલ હોને કી જગહ કો કુશાદા કર, ઔર ઈસે પાની, બર્ફ ઔર ઓલોં સે ધો દે ઔર ઈસે ગુનાહોં ઔર ખતાઓં સે ઐસા પાક-સાફ કર દે જૈસે સફેદ કપડા મૈલકુચૈલ સે સાફ કિયા જાતા હૈ, ઔર ઈસે ઉસકે ઘર સે બેહતર ઘર અતા ફરમા, ઔર ઈસકી બીવી સે બેહતર બીવી અતા ફરમા, ઈસે જન્નત મેં દાખિલ કર, ઔર ઈસે કબ્ર કે અઝાબ સે ઔર દોઝખ કે અઝાબ સે પનાહ મેં રખ.)

ફિર ચૌથી તકબીર કહે ઔર દાએ જાનિબ એક સલામ ફેરે, મુસ્તહબ
 યહ હૈ કિ હર તકબીર કે સાથ રફઅ-યદૈન કરે. અગર મૈયત ઔર હો તો
 اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهَا (અલ્લાહુમ્મ-ગૂફિરલહા) કહે, યા'ની મુનિસા કા સીગા
 ઇસ્તિમાલ કરે. અગર જનાઝે દો હો તો اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهَا (અલ્લાહુમ્મ-
 ગૂફિરલહુમા) કહે, યા'ની તસનિયહ કા સીગા ઇસ્તિમાલ કરે. અગર જનાઝે
 દો સે ઝ્યાદા હો તો اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُمَا (અલ્લાહુમ્મ-ગૂફિરલહુમ) કહે, યા'ની
 જમઅ કા સીગા ઇસ્તિમાલ કરે, ઔર અગર બચે કા જનાઝા હો તો
 મગફિરત કી દુઆ કે બજાએ યહ કહે —

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرْطًا وَذُخْرًا لَوَالِدَيْهِ وَشَفِيعًا حُجَّابًا.
 اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ مَوَازِينَ هُنَا، وَأَعِزِّمْ بِهِ أَجُورَ هُنَا، وَأَلْخِفْهُ
 بِصَاحِ سَلَفِ الْمُؤْمِنِينَ، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الْحَجِيمِ.

“અલ્લાહુમ્મ-જૂઅલહુ ફરતં વ ઝુખરન્, લિ-વાલિદઈહિ વ
 શફીઅમ્-મુજાબા, અલ્લાહુમ્મ સક્કલ્ બિહિ મવાઝિનહુમા, વઅઅઝિમ્
 બિહિ ઉજૂરહુમા, વ અલ્હિકહુ બિસાલિહિ સલફિલ્ મુઅમિનીન, વકિહિ
 બિરહમતિક અઝાબિલ્ જહીમ.”

(અય અલ્લાહ ! ઇસે ઇસકે વાલદૈન કે લિયે અવ્વલ દસ્તા વ ઝખીરએ
 આબિરત ઓર એસા સિફારિશી બના દે જિસકી સિફારિશ કુબૂલ કી જાએ.
 અય અલ્લાહ ! ઇસકે ઝરિયે ઇન દોનોં કે આ'માલે ખૈર કા પલ્લા ભારી કર દે,
 ઔર ઇસકે ઝરિયે ઇન દોનોં કો બડા અજ અતા ફરમા, ઔર ઇસે નેક મોમિનોં
 સે મિલા દે ઔર ઔર ઇસે અપની રહમત સે જહન્નમ કે અઝાબ સે બચા.)

સુન્નત યહ હૈ કિ ઇમામ મર્દ કે સર કે મુકાબિલ ઔર ઔરત કી
 કમર કે મુકાબિલ મેં ખડા હો, ઔર અગર એક સાથ કઈ જનાઝે જમઅ હો

જાએ તો મદ્દ કો ઈમામ કે કરીબ ઔર ઔરત કો કિબ્લે કી તરફ રખા જાએ, ઔર અગર ઉનમેં બચ્ચે ભી હોં તો બચ્ચા ઔરત સે પેહલે, ફિર ઔરત કો, ફિર બચ્ચી કો રખા જાએ. બચ્ચે કા સર મદ્દ કે સર કે મુકાબિલ હો ઔર ઔરત કી કમર મદ્દ કે સર કે મુકાબિલ હો. ઈસી તરહ બચ્ચી કા સર ઔરત કે સર કે મુકાબિલ હો, ઔર ઉસકી કમર મદ્દ કે સર કે મુકાબિલ હો. નમાઝે જનાઝા અદા કરનેવાલે તમામ લોગ ઈમામ કે પીછે ખડે હોં, અગર કોઈ ઈમામ કે પીછે જગહ ન પાએ તો ઈમામ કે દાએં તરફ ખડા હો જાએ.

૮. મૈયત કે દફન કરને કા તરીકા : બેહતર યહ હૈ કિ આદમી કી કમર કે બરાબર કબ્ર ગહરી કી જાએ ઔર કિબ્લે કી તરફ ઈસમેં લહદ (બગલી) ખોદી જાએ. મૈયત કો કબ્ર મેં ઈસકે દાએં પેહલુ પર રખા જાએ, ઔર કફન કી ગિરહેં ખોલ દી જાએ. ઉસકો નિકાલા ના જાએ, બલકિ ઈસી તરહ છોડ દિયા જાએ. મૈયત કે ચેહરે કો ખોલા ના જાએ, ખ્વાહ ચાહે મદ્દ હો યા ઔરત. ફિર ઉસે કચ્ચી ઈંટોં સે બંદ કર દિયા જાએ ઔર ઈસ પર ગીલી મિટ્ટી લગા દી જાએ, તાકિ અપની જગહ જમ જાએ, ઔર મિટ્ટી સે બચાવ હો, ઔર અગર કચ્ચી ઈંટ મુયસ્સર ના હો તો તખ્તી યા પત્થર યા લકડી લગા દી જાએ, તાકિ મિટ્ટી ગિરને સે મહફૂઝ રહે. ફિર કબ્ર પર મિટ્ટી ડાલી જાએ. ઉસ વક્ત યહ કહના મુસ્તાહબ હૈ — بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ (બિસ્મિલ્લાહ વ અલા મિલ્લતિ રસૂલુલ્લાહ). કબ્ર એક બાલશત કે બરાબર ઊંચી કી જાએ, અગર કંકરિયાં મુયસ્સર હોં તો ઈસ પર ડાલ દી જાએ ઔર પાની છિડક દિયા જાએ.

દફન કરનેવાલોં કો ચાહિયે કિ કબ્ર કે પાસ ખડે હોં ઔર મૈયત કે લિયે દુઆ કરેં, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ મૈયત કો દફન કરને સે જબ ફારિગ હોતે તો ઈસકે પાસ ખડે હોતે ઔર કહતે :

استغفروا الأخيكم واسئلوا له التثبيت فإنه الآن يسئل.

“અપને ભાઈ કે લિયે મગફિરત કી દુઆ કરો ઔર ઉસકે લિયે સાબિત કદમી ચાહો, ઈસ લિયે કિ અબ ઉસસે સવાલ હોગા.”

૯. જિસ શખ્સ ને નમાઝે જનાઝા નહીં પઢી હૈ, ઉસકે લિયે જાઈઝ હૈ કિ તદફીન કે બાદ નમાઝ પઢ લે, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ ને ઐસા ક્રિયા હૈ, લેકિન ઐસા કરના એક મહિને કે અંદર હો; અગર ઐસા એક મહિને સે મુદત તજાવુઝ કર ચુકી હો તો નમાઝે જનાઝા કબ્ર પર પઢના જાઈઝ નહીં, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ સે સાબિત નહીં હૈ કિ આપને મૈયત કે દફન કરને કે એક મહિને કે બાદ કિસી કબ્ર પર નમાઝ પઢી હો.

૧૦. મૈયત કે ઘરવાલોં કે લિયે જાઈઝ નહીં કિ વહ લોગોં કે લિયે ખાના તૈયાર કરે. મશહૂર જલીલુલ-કદ્ર સહાબી જરીર બિન અબ્દુલ્લાહ અલજબલી رحمته الله સે રિવાયત હૈ કિ —

كنّا نعد الاجتماع إلى أهل البيت وصنعة الطعام بعد الدفن من النجاسة.

“મૈયત કો દફન કરને કે બાદ મૈયતવાલે કે યહાં જમઅ હોને ઔર ખાના તૈયાર કરને કો હમ નોહા કરને મેં સુમાર કરતે થે.” ઈસે ઈમામ અહમદ ને બ-સનદ હસન રિવાયત ક્રિયા હૈ.

ખુદ અપને લિયે યા અપને મેહમાનોં કે લિયે ખાના તૈયાર કરને મેં હર્જ નહીં હૈ. રિશ્તેદારોં ઔર પડોસિયોં કો મૈયતવાલોં કે લિયે ખાના તૈયાર કરના ચાહિયે, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ કો હઝરત જા'ફર બિન અબી તાલિબ رحمته الله કી શામ મેં મૌત કી ખબર પહુંચી તો આપ ﷺ ને ઘરવાલોં કો હુકમ દિયા કિ જા'ફર કે ઘરવાલોં કે લિયે ખાના તૈયાર કરે, ઔર કહા — **أَنَّهُمْ أَتَاهُمْ مَا يَشْغَلُهُمْ**. — (ઈન્હેં જો તકલીફ પહુંચી હૈ ઉસને ઈન્હેં બેખુદ કર દિયા હૈ.)

અલબત્તા, ઈસમેં કોઈ હર્જ નહીં કિ મૈયત કે ઘરવાલે અપને યહાં આએ હુએ ખાને મેં અપને પડોસિયોં કો શરીક કર લેં, ઓર હમારે ઈલ્મ કે મુતાબિક ઈસકે લિયે શરીઅત મેં વક્ત કી તેહદીદ નહીં હે.

૧૧. કિસી ઔરત કે લિયે મૈયત પર તીન દિન સે ઝ્યાદા સોગ મનાના જાઈઝ નહીં હે, અલબત્તા અપને શૌહર કે ઈન્તિકાલ પર ચાર મહિને દસ દિન સોગ મનાના ઝુરૂરી હે, લેકિન અગર ઔરત હામેલા હો તો ઈસકી ઈદત વિલાદત તક હોગી, જૈસા કિ નબી કરીમ ﷺ કી સહીહ હદીસ સે સાબિત હે. મગર મર્દ કે લિયે અપને કિસી રિશ્તેદાર વગૈરહ કે મરને પર સોગ મનાના જાઈઝ નહીં.

૧૨. મર્દો કો એહલે કુબૂર કે લિયે દુઆ કરને ઔર ઉનકે લિયે રહમત કી દરખાસ્ત કરને ઔર મૌત ઔર ઈસકે બાદ કે અહવાલ કો યાદ કરને કે લિયે વક્તન-ફ-વક્તન કબ્રસ્તાન જાના ચાહિયે. નબી કરીમ ﷺ કા ઈરશાદ હે —

زوروا القبور فأنها تذكركم الآخرة.

“કબ્ર કી ઝ્યારત કરો, ઈસ લિયે કિ વહ આખિરત કી યાદ દિલાતી હે.”

ઈસ હદીસ કો ઈમામ મુસ્લિમ ને અપની સહીહ મેં રિવાયત કિયા હે.

નબી કરીમ ﷺ અપને સહાબા કિરામ رضي الله عنهم કો સિખાયા કરતે થે કિ જબ કબ્રસ્તાન જાઓ તો યહ કહો —

السلام عليكم اهل الديار من المؤمنين والمسلمين، وأنا أن شاء الله
بكم لاحقون، نسأل الله لنا ولكم العافية، ويرحم الله المستقدمين منا
والمستأخرين.

“અસ્સલામુ અલઈકુમ અહલુલ દયાર મિનલ મુ’મિનીન વલ મુસ્લિમીન. વઈન્ન ઈન્ શા અલ્લાહુ બિકુમુલ અહકૂન, નિસાલુલ્લાહ લના

વ-લકુમુલ આફિયત, વ-યરહમુલ્લાહુલ મુસ્તકદિમીન મિન્ન વલ મુસ્તાબિરીન.”

“અય ઈસ દયાર કે મોમિનો ઔર મુસલમાનોં, તુમ પર સલામતી હો, ઔર હમ ભી ઈન્ શા અલ્લાહ તુમ સે મિલનેવાલે હૈં, હમ અલ્લાહ ત્આલા સે અપને લિયે ઔર તુમ્હારે લિયે આફિયત ચાહતે હૈં, ઔર અલ્લાહ ત્આલા રહમત કા મુઆમલા કરે, જો હમ મેં સે આગે જા ચુકે હૈં ઔર જો બાદ મેં આનેવાલે હૈં ઉન સબ પર.”

ઔરતોં કે લિયે કબ્રસ્તાન જાના મનઅ હૈ, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ ને કબ્રોં પર જાનેવાલી ઔરતોં પર લા’નત ફરમાઈ હૈ, ઔર ઈસ લિયે ભી કિ ઉનકે વહાં જાને મેં ફિત્ને કા અંદેશા હૈ, ઔર ઉનકે અંદર સબ્ર ભી કમ હોતા હૈ. ઈસ તરહ ઔરતોં કો જનાઝે કે પીછે કબ્રસ્તાન જાના ભી મનઅ હૈ, ઈસ લિયે કિ રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઔરતોં કો ઈસસે ભી મનઅ ફરમાયા હૈ; અલબત્તા મૈયત પર મસ્જિદ યા ઈદગાહ મેં નમાઝે જનાઝા પઢના મદોં ઔર ઔરતોં દોનોં કે લિયે જાઈઝ હૈ.

વ સલ્લલ્લાહુ વ સલ્લમ અલા નબિય્યિના મુહમ્મદ
વ આલિહિ વ સહબહ.

